Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 272 (3272) 1940 оной ноябриин 23, суббото СЭН 10 МҮНГЭ

Мүнөөдэр, Бурят-Монголой ажалшад болбол орон нютагаа шэнжэлэлгын Кяхтадахи республиканска музейн тогтоһоор 50 жэлэй ойн һайнүдэрлэлгые тэмдэглэжэ байна.

Отличнэ һуралсалай түлөө

Советскэ орон доторхи бүхы эхин, хүсэдбэшэ дунда ба дунда һургуулинуудта һуралсалай жэлэй түрүүшын четверть дүүрэжэ, хоёрдохи четверть эхилбэ. Хэдэн мянган багшанар ба олон миллион һурагшад саашанхи хүдэлмэридөө, һуралсалдаа шэнэ амжалтануудые түйлахын түлөө тэмсэжэ байнад.

Манай республикын түрүү һургуулинууд үнгэрэгшэ четверть соо һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэр бага бэшэ амжалтануудые түйлаа. Бүхы предмедүүдээрээ һайн ба отличнэ сэгнэлтэнүүдые абагшад, советскэ һуратшын бодото дисциплиные харуулагшад олошорбо.

Улан-Удын № 1 һургуулиин 10-дахи классын һурагша Вера Генис, 3-дахи классын—Ивченко, Фролов, Барсуков, 4-дэхи классын һурагшад: Шевчук, Дудин, Сахаровская гэгшэд отличнэ сэгнэлтэнүүдые абабад.

Мухар-Шэбэрэй аймагай. Подлапатинска сельсоведэй хүсэдбэшэ дунда һургуули (директорынь нүхэр Калькин) 1940-41 оной һуралсалай жэлэй түрүүшын четвертиие һайнаар дүүргэбэ. һурагшадайнь амжалта бүхы дээрээ 91,6 процент ба һургуулидаа хандасань 94 процент болоһон байна. Тэрэшэлэн, Заиграйн дунда һургуули, Улан-Удэ городой № 12 (директорынь нүхэр Серебряков), № 4 хүсэдбэшэ дунда (директорынь нүх. Яцевило) һургуулинууд хангалтатай результадуудые (һурагшадайнь амжалта 80-90 проц.) түйлаба.

Улан-Удэ городой № 40 һургуулиин һурагшад Блажевич ба Климович гэгшэд оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, өөһэдынгөө классуудта 100 проц. успеваемость хангаба.

Зүгөөр, республика доторхи зарим һургуулинууд түрүүшын четверть соо хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэн байна.

Яруунын аймагай, Романовкын дунда ба Погромнын хүсэдбэшэ дунда һургуулинуудай һурагшадай миил 50 гаран процентнь һуралсалдаа амжаба. Попереченскын эхин һургуулиин (эрхилэгшэнь нүхэр Лухиева) 4-дэхи классын һурагшадынь барандаа ород хэлээр «муу» ба «тон муу» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаһан байха юм. Городой № 10 дунда (директорынь нүх. Филиппов), № 24 (директорынь нүх. Шелкунов), № 3 дунда (директорынь нүх. Николаева) һургуулинууд оройдоо 55-56 процент успеваемостьтай.

Гадна, № 38 һургуулиин 5-дахи «а» классын (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Гаскина) 40 һурагшадһаа 29-нь «муу» сэгнэлтэ абаба. Мүн, № 64 һургуулиин 6-дахи «е» классын (хүтэлбэрилэгшэнь нүх. Михалева) 38-һаа 32-нь. № 3 дунда һургуулиин 7-дохи «б» класста (багшань нүх. Рампилова) 37 хүүгэдэй 30-нь муугаар һуралсана.

Шалтагааниинь юуб? БМАССР-эй Наркомпрос ба аймагуудай гэгээрэлэй таһагууд болбол һургуулинуудай хүдэлмэриие шалгаха, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэдтэнь туһалха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Зарим һургуулинууд мүнөө хүрэтэр багшанараар хүсэд хангагдаадүй, эхин һургуулинуудта—30, дунда ба хүсэдбэшэ дунда һургуулинуудта—111 багшанар дутуу байһаар. Олониог һургуулинуудахи пионерскэ ба комсомольско организацинууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Зарим һургуулинууд мүнөө хүрэтэр вожататай болоодүй байна. һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Отличнэ һуралсалай түлөө социалистическэ соревнованиин договор баталагдаһан болобошье, результадынь шалгагданагүй. Үндэр успеваемость түйлалгада ба хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ һурагшадай түрэлхид ниилээд ехэ үүргэтэй байһань мэдээжэ. Гэбэшье, зарим һургуулинууд хүүгэдэйгээ түрэлхидтэй барисаа муутай байна.

Тиимэһээ, дурсагдагша дутуу дундануудые дары усадхахын тулада эрид хэмжээнүүдые абажа, һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие зүбөөр, үргэнөөр табиха, һурагшадай дисциплиные бүхыхэмжээгээр шангадхаха, түрүү багшанарай хүдэлмэриин опыдые халан абаха ба бүгэдын шадабари болгохо, түрэлхидэй комитедүүдэй, комсомольско ба пионерскэ организациинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэй. һурагшадта һайн услови хангаха шухала. Багша бүхэн урогтоо һайтар бэлэдхэхэ ба һуралсалдаа гээгдэдэг һурагшадта үдэр бүриин туһаламжа үгэхэ уялгатай.

Бүгэдэнэитын һуралсалые бэелүүлгэ хадаа бүхы жэлэй торшо соо, саг үргэлжын хүдэлмэриие эринэ. Зүгөөр, арадай гэгээрэлэй таһагууд болбол һургуулиин эхилхэ үеэр лэ һургуулиин наһанай хүүгэдые бултыень хандуулха тухай хэлсээд, саашадаа энэ хүдэлмэриие мартажархидаг байна. Энээнэй результадта, һургуулиин наһанай хүүгэдэй заримань һурадаггүй, зарим хүүгэд һурахаяа болишодог ушарнууд үзэгдэнэ. Энэ жэлдэ Иволгын аймаг дотор 8-һаа—18 хүрэтэрхи наһанай 96 хүүгэд, Мухар-Шэбэрэй аймагта—35, Яруунада—13 г. м., республика дотор хамтадаа 300 гаран хүүгэд мүнөө хүрэтэр һуралсалда хабаадуулагдангүй үлөөд байна. Ямар шалтагаанһаа гээгдэһыень шалгажа, тэдэнэрые һургуулинуудта хандуулха ёһотой.

Отличнэ һуралсалай түлөө тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлэн, энэ четвертиие эрхим амжалтануудтайгаар үнгэргэе!

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

Орон нютагаа шэнжэлэлгын Кяхтадахи республиканска музейн научна хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар шагнаха тухай

Орон нютагые шэнжэлэлгын Кяхтадахи республиканска музейдэ научна хүдэлмэри дээрэ үни удаан, сэхээр ажаллаһанайнь түлөө:

1. **Макеева** Вера Федоровнае—нютагые шэнжэлэлгын Кяхтадахи республиканска музейн научна хүдэлмэрилэгшые.

2. **Орлова** Алевтина Николаевнае — нютагые шэнжэлэлгын Кяхтадахи республиканска музейн научна хүдэлмэрилэгшые,—

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ И. БОРСОЕВ.
БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. ИЛЬИЧЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1940 он, ноябриин 22.

СССР-эй наукануудай Академидэ

Океануудые ба далайнуудые шэнжэлэлгэ

СССР-эй наукануудай Академиин Президиум болбол океанографическа комиссиин урда байгаа хүдэлмэринүүд тухайда академик П. П. Ширшовой мэдээсэлые сонособо. Тус комиссиин составта академигүүд: О. Ю. Шмидт, П. П. Ширшов, В. И. Вернадский, С. А. Зернов, СССР-эй наукануудай Академиин член—корреспондентнүүд Е. К. Федоров, В. В. Шулейкин, Б. Л Исаченко ба бусад оролсонод.

Океанографиин гол проблемэнүүдые шэнжэлэлгын зүблөөнүүд һара бүри татагдахаар хараалагдаба. Жэшээлхэдэ, арктическа далайнуудай мүльһэнэй мүнөөнэй байдал, далай газар хоёрой агаарай хоорондохи шухала шанартай проблемэнүүд, далайн долгинуудай, урасхалнуудай динамикын ба далайн оёорой геологиин асуудалнууд харагдаха байна.

Комисси болбол океанографическа шэнжэлэлгын методүүд тухай капитальна хүдэлмэриин зохёолгодо оробо. Тиимэ зохёол хадаа СССР соо түрүүшынхээ байгуулагдахань

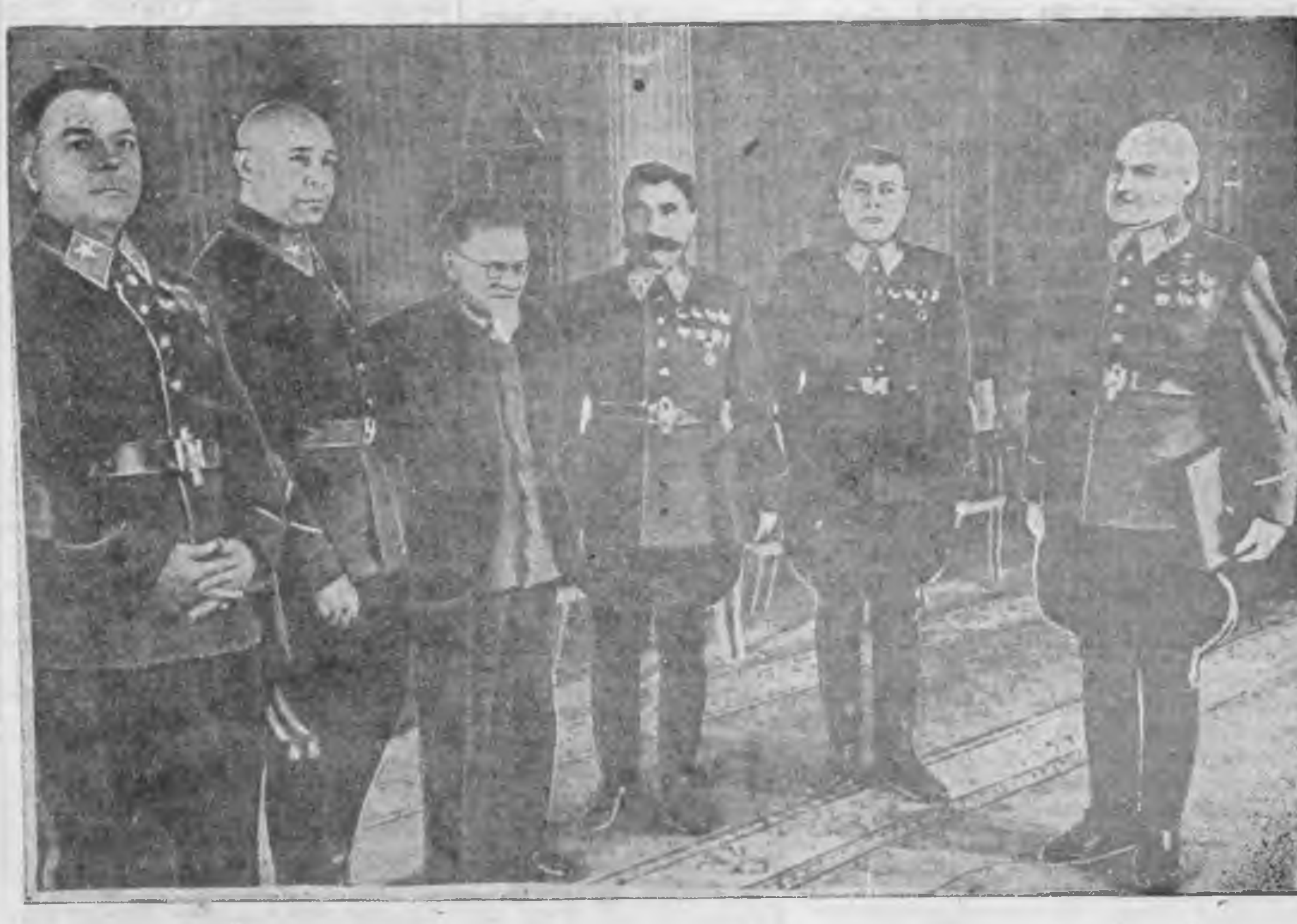

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Михаил Иванович Калинин ба Советскэ Союзай Маршалнууд нүхэд К. Е. Ворошилов, С. К. Тимошенко, С. М. Буденный, Г. И. Кулик ба Б. М. Шапошников. Ф. Кисловай фото (ТАСС-ын фото).

Таряа тушаалгые дары түгэсхэлгэ—мүнөөдэрэй боевой зорилго

(Манай спецкорһоо).

Гүрэндэ таряа тушаалгые эртэнһээ зүбөөр эмхидхээгүйн, большевистскэ хүтэлбэреэр саг соонь хангаагүйн шалтагаанһаа, Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй, Бичурын ба Кяхтын аймагуудай олонхи колхозууд уялгата тушаалгынгаа планиие үшөө мүнөө хүрэтэр гүйсэдхөөдүй. Мухар-Шэбэрэй аймаг ноябриин 21-нэй байдалаар аяар 30-аад мянган центнер таряа тушаагаадүй байна.

Иимэ ехэ таһалдалтай байбашье, энээниие ойрын үдэртэ усадхалгада бүхы аргабайдалаа зүбөөр хэрэглэн унаагай хүсые олоор табихые мүнөөшье хүрэтэр анхарадаггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Бичурын аймагай, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Малков) 436 моридтой юм. Тиин, мүнөө оройдоо зуугаад моридынь таряа тушаалгада табигданхай. һүрэг ехэ таряанинь саһанда хушагдаад байхаһаа гадна, 3780 центнер таряан гүрэндэ үшөө тушаагдаадүй. Энэ—гүрэндэ харша ябадалай сэхэ гэршэ бэшэ аал?

ВКП(б)-гэй Бичурын Айкомой бюро болбол ээлжээтэ заседани дээрээ таряа тушаалга тухайда асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, партийна ба гүрэнэй дисциплиные хазагайруулһанайнь, гүрэндэ таряа тушаалгые саботироваалһанайнь түлөө—Малковые партиһаа гаргажа, судта үгэхэ гэжэ шиидхэбэ.

Бусад колхозууд энэ фактһаа зохихо вывод хэжэ, таряа тушаалгые дары дүүргэхэ уялгатай. Уялгата тушаалгые саботироваалагшад хатуугаар хэһээгдэхэ ёһотой.

Таряа тушаалга дээрэ мүнөөнэйхиһөө нэгэ дахин олон морид, тракторнууд, автомашинануудые табиха шухала. Тэрэнтэй хамта, таряа сохилго, сэбэрлэлгэ, үрэһэ хаалгые шамдуулха шухала байһань элитэ.

Бичура, 21/XI 1940 он.

МАЛАА ДААРУУЛЖА БОЛОХОГҮЙ

БИЧУРА. (**Манай спецкорһоо**). Бичурын аймаг малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэһэнь мүнөө элитэ харагдана. Хэдэн олон байрануудай дулаалагдаагүй ба баригдаагүйһөө боложо, олон колхозуудай һүрэг малнууд дааража, хүйтэндэ хайрагдажа байна. Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз хорёо далаа хүшаагүйһөө байтагай, малай хото байрануудые дулаалха хэрэгтэ юушье хэнэгүй. Эндэ зоотехническэ барилгын план миил 50-аад процент гүйсэдхэгдөө. Мүн, малай үбэлжэлгэдэ «Ленинский Путь», «Сталинский Путь», «Красный Партизан» колхозууд муугаар бэлэдхэбэ. Хоёр һара соо хүрэхэ үбһэ тэжээл фермэ дээрээ зөөжэ асарһан колхозууд үсөөн.

Малайгаа туража байхада тус колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд юу бодожо байнаб?

Гадна, олонхи колхозуудта үбһэ тэжээл ехэ һаланаар гаргашалагдана: нормогүйһөө байтагай, кормушкашье үгы байха юм. Үбһэ тэжээл газарта хаяжа малаа эдеэлүүлхэдэ, олонхи хубинь хэрэггүйгөөр үрэгдэнэ.

ФЗО-гэй һургуулинуудта, олзоборилгын, түмэрзамай училищинуудта һуралсалай программануудые бэлэдхэлгэ

(СССР-эй СНК-гэй дэргэдэхи ажалай резервнүүдэй Главна Управлениин начальнигай орологшо нүх. Прокофьевтой хөөрэлдөөн).

Олзоборилгын ба түмэрзамай училищинуудай бүхы хүдэлмэриин үндэһэ һууриин—үйлэдбэриин һуралсал болоно, тэрээндэнь үдэр бүри 5-5 час үгтэнхэй. Училищинуудта ниитэ эрдэмэй зарим предмедүүд үзэгдэхэ байна. Тэдээниие үзэлгэнь хадаа үйлэдбэриин процессүүдые һурагшанарай ойлгон шудалалгада туһалха гэһэн гол зорилгодонь хабаатай. Жэшээлхэдэ, үргэн мэргэжэлтэ токариин һуралсалай план болбол 4032 һуралсалай час дотор дүүргэгдэхэ байна. Тэрээнһээ 2916-нь—үйлэдбэриин һуралсал ба 1116 часнуудыень—теоретическэ дисциплинэнүүд эзэлнэ.

Олоянзын профессиин хүдэлмэришэдые (забойщигуудые, крепильщигүүдые, каменщигуудые, модошо дархадые ба бусадые) бэлэдхэн гаргадаг ФЗО-гэй һургуулинууд дотор тусхай ба ниитэ эрдэмэй предмедүүдые заалга оройдоошье хараалагданагүй. Эндэ бүхы һуралсалынь үйлэдбэриин байдал дээрэ үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Практическа хүдэлмэринүүдэй һалбари бүхэниие уридшалдаг инструктажтай танилсалгада ФЗО-гэй һургуулинуудай программанууд cooһoo үсөөхэн тоото сагууд үгэгтэбэд. Жэшээлхэдэ, гермистнүүд болбол термоболбосоруулдаг пеэшэниие обслуживалжа захалхаһаа урда тээ, тэрэнэй ниитэ хэлбэритэй танилсаха ёһотой. Тэдэнэр хадаа булад хайлуулха ба хүргөөхэ хүдэлмэриин урда тээ мастерһаа буладай шанар тухай шухала мэдээнүүдые абаха ёһотой болоно.

Олзоборилгын, түмэрзамай училищинууд ба ФЗО-гэй һургуулинууд болбол 400 шахуу профессиин хүдэлмэришэдые бэлэдхэн гаргаха юм. Ажалай резервнүүдэй Главна Управлени болбол 700 үлүүтэй һуралсалай программануудые зохёохо баатай болобо. Тэдээниие зохёолгодонь наркомадуудай һуралсалай заведенинүүдэй управленинүүд, предприятинуудай түрүү хүнүүд, мэргэжэлтэ мастернууд хабаадуулагдабад.

Донбассын ба Москва шадарай нүүрһэнэй промышленностиин түрүүшүүл—проходчигууд забойщигууд, крепильщигүүд нүх. Стахановтай хамта тус программануудые зохёолгодо эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байнад. Фрезернэ хэрэгэй гайхамшагта мастернууд нүхэр Гудов түрүүтэйгээр фрезеровщигуудай программые бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаба. Тэдэнэр хэдэн олон тон шухала дурадхалнуудые оруулба.

Мүнөө программа зохёолгонь дүүргэгдэбэ. Үргэн мэргэжэлтэ токарьнуудые, слесарьнүүдые, модошо ба түмэршэ дархадые, бетонщигуудые, штукатурщигуудые бэлэдхэлгын программанууд хадаа хэрэглэгдэхэ газарнуудтаа эльгээгдэнхэй.

Училищинуудта тусгаар дисциплинэнүүдые ба ниитэ эрдэмэй предмедүүдые үзэлгэ болбол һурагшадай бэлэдхэлэй тусхай мэргэжэлһээ дулдыдаха байна. Үргэн мэргэжэлтэ токарь ба электромонтер хоёрой һуралсалай плануудыень адлидхаа һаа, тэдэнэр тусхай технологёор ондо-ондоо курснуудтай байна ба мүн тэрэшэлэн ниитэ эдрэмэйшье дисциплинэнүүдые үзэлгөөр хэмжээнь өөрэ янза байна. Токарьнууд болбол черченеэр ехэхэн курсые гараха ёһотой, юуб гэхэдэ, тэдэнэр хадаа чертежоор хүдэлмэрилхэ байһан туладаа тэрээниие һайтар ойлгохо ёһотой. Электромонтернуудта чертеж хадаа тиимэшье ехэ һуури эзэлхэгүй байна, зүгөөр электротехникын тусхай курсые тэдэнэр эрхэбшэ үзэхэ болоно.

һуралсалай нэгэ лэ предмет хадаа тус тус профессидэнь зохилдуулан олоянзаар заагдаха байна. Жэшээлхэдэ, машинабайгуулагшад хадаа физикын ниитэ курсаар механика ба теплота дээрэ гол анхаралаа хандуулха болоно. Оптическа приборнуудай монтажаар слесарьнүүдтэ физикые үзэлгынь шухала раздел—туяа ба оптика, радистнуудта ба хэлхеэ холбоонойхидто—электричество ба абяан болоно. Бүхы һуралсалайнь планууд болбол һуралсалай үргэлжэлһэн бүхы үе соохи теоретическэ хубиие практическа хүдэлмэритэй холболдуулан ябуулагдахаар зохёогдонхой.

Үйлэдбэриин һуралсалай программанууд хадаа ФЗО-гэй һургуулинуудай, олзоборилгын ба түмэрзамай училищинуудай һурагшадта промышленностиин үйлэдбэриин захидалнуудые дүүргэлгэдэ, хоёр гурбан һара һуралсаһанайгаа һүүлээр хабаадалсажа шадаха мэргэжэл олохоор хараална.

Мүн тэрэшэлэн, олзоборилгын ба түмэрзамай училищинуудай һурагшадта сэрэгэй-физкультурна бэлэдхэлгын программа зохёогдонхой. Тус бэлэдхэлэй зорилго—шанга ба хүсэтэй залуушуулые хүмүүжүүлхэ, сэрэгэй хэрэгэй эхин мэдээнүүдые ба практическа дадалнуудые үгэлгэ болоно.

(ТАСС).

Дулаан ба садхалан үбэлжэлгэ хангаха хэрэгтэй

Тунхэнэй аймагай зарим колхозууд үнгэрэгшэ жэлэй үбэлжэлгэhөө ямаршье вывод хээгүй, мүн мүнөөнэйхиешье муу бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Жэшээлхэдэ, Кэрэнэй сомоной, Ворошиловай, Карл Марксын, Калининай нэрэмжэтэ, «Путь Ильича» ба бусад колхозуудай малнуудынь hандархай задагай байранууд соо шэшэрэлдэжэ байнад. Тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдынь мал даарахадаа муудадаг юм гэжэ хэды мэдэбэшье, дулаан ба садхалан үбэлжэлгэ эмхидхэхэ хэрэгтэ эрид хэмжээнүүдые абанагүй. Эдэ колхозууддахи барилгын бригадануудынь зунай үедэ тарашажа, тэрэ гэhээр зоотехническэ барилгын хүдэлмэри зогсоогдонхой. Хэдэн олон объектнүүд баригдангүй үлэбэ.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүдые октябриин 20 хүрэтэр тушаан абаха болзор БМАССР-эй Газартаряалангай Наркомадаар тогтооhон юм. Теэд, зарим комиссинууд болбол үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгахаhаа байтагай, участогаашье мэдэхэгүй байhаар. Г. И. Ивановай хүтэлбэрилдэг комисси мүнөө хүрэтэр юушье хээгүй байха юм.

ВКП(б)-гэй Тунхэнэй Айком, Аймгүйсэдком ба АЗО болбол эдэ дутуунуудые дары усадхаха ба үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха тухайда олон тогтоолнуудые гаргаhан болобошье, тэдэнэйгээ гүйсэдхэлые шалгадаггүй, хооhон саарhан дээрэ үлөөнэ. Гансал тэрэ шалтагаанhаа—малай үбэлжэлгэ муу бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ байна.

Зүгөөр, Тунхэнэй бүхы колхозууд малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхээ гэжэ хэлэгдэнэ бэшэ. Еловско сельсоведэй, «Политотделец» колхоз (түрүүлэгшэнь Демин) хамтын мал үсхэхэ хэрэгтэ амжалтатай. Жэлэй дүүрэтэр hара хахадай үлөөд байхадань, мал-үсхэлгынгөө 1940 оной планиие эбэртэ томо малаар—97 проц., адуу моридоор—104 проц., гахайнуудаар—130 проц. дүүргэбэ. Тус колхоз болбол малнуудтаа дулаан ба садхалан үбэлжэлгэ хангаба. Үбhэ тэжээл, байранууд хүсэд бии. Барилгын түргэн методые эрхилжэ, 70 моридой конюшни 55 час соо, 300 хониной байра хүдэлмэриин 8 үдэр соо бариба.

Гадна, Тарска сомоной Соведэй депутадууд хадаа малдаа садхалан ба дулаан үбэлжэлгэ эмхидхэхэ хэрэгтэ бага бэшэ оролдолго гаргаа. Тэдэнэр, зоотехническэ барилгануудай ямараар ябажа ба үбhэ тэжээлэй хэрзэргэ бэлэдхэгдээд байhые шалгажа, колхознигуудта туhаламжа үзүүлдэг байгаа. Сомсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Базар Хундаев, өөрөө колхозуудтаа ходо ябажа, ажахын хүдэлмэринүүдтэ оперативна хүтэлбэри хангана, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл тухай шиидхэбэринүүдэй дүүргэлгые шалгана. Торско сомонойхид—дархашуулhаан эхилээд, хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө hайнаар ажаллажа, үбэлжэлгые hайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Орденто Байбородинай хүтэлбэрилдэг «Красный Пахарь» колхоз мүн лэ малнуудаа садхаланаар ба дулаанаар үбэлжүүлжэ эхилээ.

Түрүү колхозуудай эдэ жэшээнүүд хадаа малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхэ бүхы аргануудай байhые гэршэлнэ. Мүнөө, хоёр hара соо хүрэхэ үбhэ тэжээл фермэ дээрэ асарагдаад байха ёhотой, үбhэеэ нормотойгоор, соломо хагдатай буйлуулан гаргашалха шухала. Мүн, байрануудаа дулаалха, зосоохиень сэбэр байлгаха хэрэгтэйе мартажа болохогүй.

Л. МАРЗАЕВ—ВКП(б)-гэй Тунхэнэй айкомой инструктор.

Адууша Дамба

Аглаг гүн огторгойдо аниб-аниб гэлдэн олон тоото одо мүшэд яларна. Үдэшын боро харааңай үе болоод байхадашье, hүн сагаан саhаар хушагдаhан нэлэнхы уужам талануул захагүй мэтэ зэнхын харагдана...

Энэ үедэ, hүрэг олон адуунуудаа хотондоо дүтэ асаржа, адууша Дамба үдэшын хоолдо орохоёо түхөөрэн, унажа ябаhан улаан зээрдэ морёо уяад, ута гонзогор гэр тээшэ алхалба.

Бага зэргэ даарахайшаг ерэжэ, баяма дулаан гэртээ ороод, ойро холын hонин тухайда ухамайлан асууна. Томо үүлтэрэй үнеэнэй тоhотоhон шаргал hүтэй сайгаа ууна. Адууша Дамбын манлай дээгүүрнь хүлhэн мэлмэрнэ, элбэг уран үгэ-хүүрөө дэлгээжэ, элиг зугаа гаргана.

Уданшьегүй мориндоо мордоод, урда бориин наада захаар бэлшэжэ ябаhан адуунууд тээшэ ошоо hэн.

• • •

Урдань, хаанта засагай байха үедэ, нютагай баяшуул—Нохойтын Гомбо ба Хайдабай Жунды гэгшэдэй хэдэн мянгаад үхэр хонидые адуулжа зобоhоноо hанан, манай нүхэр Дамба уярхаяа hанагша. Тэрэ үеын тэсэшэгүй хүндэ хүшэр байдал соо ажаhуухада хэсүү байгаа.

Мүнөө, иимэ жабхаланта хүхюун жаргалта байдалда ажаhуухадаа, нүхэр Цыбенжаповай зүрхэн барагдашагүй баяраар билтаран, ямар ехэ омогорхолоор орьёлон байhаниие уран гоёор бэшэхэ. ониhон хурса үгэнүүдшье олдоногүй. Колхозник Дамба хододоол энеэдэ наада үүсхэн, хүн зондоо хүндэлэгдэн ябадаг юм. Артельдэ ороhон сагhаа хойшо (7 жэл соо) стахановскаар хүдэлмэрилжэ байна, колхозойгоо правлениhээ хэдэн удаа үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 40 унагадые түлжүүлхын орондо 60-е үсхэжэ планаа үлүүлэн дүүргээ hэн. Орооной кампаниие амжалтатайгаар үнгэргөө. Мүн энэ жэлэйгээ түл абалгын планиие жэшээтэ hайнаар дүүргэжэ байна. 1940 ондо 115 унагадые түлжүүлбэ. Эдэ амжалтануудые имагтал оролдосотойгоор хүдэлмэрилhэнэйгөө ашаар туйлаба.

Нёднон жэлдэ, адууша Дамбын стахановска хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэжэ, Хүдөөажахын бүхэсоюзна выставкэдэ экскурсантаар эльгээhэн юм. «Социалистическэ хүдөөажахын гайхамшагта илалтануудтай танилсажа ерээд байхадаа, үшөө hайнаар ажаллаха хүсэл дуран хүрэнэ» гэжэ хөөрэдэг. Тэрэ хадаа «унаhан малгайгаа абангүй» ажал хүдэлмэриин хойноhоо оролдожо ябадаг хүнүүдэй нэгэнь мүн.

Ц. ДАМБИЕВ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ДОТОР

hунгуулиин кампаниин эдибхитэд

Черновицска областьhоо СССР-эй ба УССР-эй Верховно Соведүүдтэ hунгалтануудай окружной hунгуулиин комиссинуудай членүүд Черновицска областной гүйсэдхэхэ комитедээр баталагдаба. Комиссиин членүүдэй гурбанайнь нэгэн шахууниь—эхэнэрнүүд. Румынска боярнуудай режимдэ байха үедөө Хойто Буковинын эхэнэрнүүд болбол политическэ ажабайдалда хабаадалсаха аргабайдалhаа хаhагданхай байhан юм.

100 мянган гектар субтропикын культуранууд

Закавказиин колхозуудта субтропикын культурануудые тарилгын талмайнууд 100 мянган гектар хүрэтэр ехэдхэгдэбэ. Грузидахи колхозууд ба совхозууд болбол энэ жэлдэ 51 мянган тонно үлүүтэй сайн набша гүрэндэ тушааба. Энэнь хадаа нёдондо жэлэйхиhээ 6.300 тоннор дээшэ болоно. Сайн культурануудые тарилга мүн тэрэшэлэн Азербайджанда ба Краснодарска хизаарта амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Дунда-азиатска республикануудта сахарна тростник ба маслинын культурануудые эрхилэлгэ ябуулагдаба. Мүнөө Советскэ Союз дотор түрүүшынхеэ финиково пальмын үрэhэн абтаба.

Хуурай газар дээрэhээ гектарай 180 пуд рис ургана

Биробиджанска опытно станци болбол уhалалгагүйгөөр ургаха рисэй сорт байгуулхын тула табан жэлэй торшо соо хүдэлмэрилбэ. Хуурай газарта ургахаар олдоhон гурбан сортын рис хадаа шэнээр эдлүүрилэгдэhэн газар дээрэ энэ жэлдэ тарилгаhан байгаа. Тиин «ногоон гаралга» гэжэ сорт болбол гектарhаа 180 пуд үлүүтэй ургаса үгэбэ.

Ярославль—Рыбинск харгы нээгдэбэ

ЯРОСЛАВЛЬ, ноябриин 20, (ТАСС). Ярославска областиин колхознигуудаар байгуулагдаhан Ярославль—Рыбинск хоорондын шоссейнэ харгы мүнөөдэр правительственно комиссяар апаглалгада абтаба.

Тус харгые байгуулагшадай ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэдэй суглаан Волковай нэрэмжэтэ театр соо мүнөөдэр болобо. Суглаанда хабаадалсагшад бүгэдэ, 1941 ондо Ярославль—Кострома хоорондын шоссейна харгы байгуулхые уряалан областиингоо бүхы колхознигуудта хандаhан бэшэг нэгэн дуугаар абаба.

Харгы байгуулалгын эрхим стахановецуудые шагналга болобо.

Суглаанда хабаадагшад хадаа нүхэр Сталинда амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

Энгельсэй нэрэмжэтэ заводой (Ленинград) дэргэдэхи ФЗО hургуулида, 1913 онhоо 1915 он хүрэтэр «Айваз» заводой токарь байхадаа М. И. Калининай хүдэлмэрилhэн токарна станок хадгалагдажа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ФЗО hургуулиин багша А. П. Назарьев гэгшэ hурагшадтаа нүхэр Калининай завод дээрэ хүдэлмэрилhэн тухай хөөрэжэ байна.

(ТАСС-ын фото).

Училищинуудта ба ФЗО hургуулинуудта залуушуудые элсүүлгэ

Дуратай мэргэжэлээ абахабди

Манай ороной ажалшад болбол гүрэнэй ажалай резервнүүдые байгуулха тухай ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Указые халуунаар угтаhан байна.

Селенгын аймагай, Юрөөгэй сомоной хүсэдбэшэ дунда hургуулиин 7-дохи классын hурагша Жамсаранов болбол фабрико-заводууддахи hургуулиин нээгдэхэ тухай Указтай танилсаад, призывной комиссида бэшэнэ: «Би фабрико-заводууддахи hургуулида ошохые ехэтэ хүсэнэб. Мүнөө, би 15 наhатайб, hургуулидаа hайн hуранаб. Фабрико-заводууддахи hургуулида эрхим hайнаар hуралсахаб. Фабрико-заводууддахи hургуулида орохые хүсэhэн hурагшад манай hургуулида олон. Бидэнэр хадаа училищинуудта ба фабрико-заводууддахи hургуулинуудта орожо, дуратай мэргэжэлээ абахабди».

Жамсарановай мэдүүлгые призывной комисси үзэжэ, тэрээниие ФЗО-гэй hургуулида абаба.

Тус аймагай Доодо-Бүхэнэй сомоной колхозник 14 наhатай Лобанов гэгшэ призывной комиссида хөөрэнэ: «5-дахи класс дүүргээб, мүнөө колхоздоо хүдэлмэрилнэб, энэ жэл соо 320 ажалта үдэр олооб. Фабрика-заводуудай hургуулида абтаха болоhондоо ехэ баяртайб».

Олон тоото иимэнүүд мэдүүлгэнүүд нютагууддахи призывной комиссинуудта манай колхозно ба городой залуушуудай зүгhөө ороноод.

Т. Б.

Машинист болохобди

Түмэрзамай районой призывной комисси болбол ноябриин 19-дэ 450-hаа дээшэ эдиршүүдые түмэрзамай училищида абаhан байна. Эндэ хамта 500 хүн абтаха юм.

Призывной комиссида № 64 hургуулиин 5-дахи классын hурагша Николай Парьков оробо. Тэрэ хадаа машинистын туhалагша болохые хүсэнэ. Врачебнэ комисси тэрэнэй бэеые элүүр hайн гэжэ үзэhэнэйнь hүүлдэ, призывной комисси тэрээндэ түмэрзамай училищида орохын путевко үгэбэ.

Удаань, 15 наhатай Анатолий Преваловский мүн училищида абтаад байхадаа. «Би машинист болохые үнинэй хүсэгшэ hэм. hургуулидаа hайнаар hуража машинист болохоб»—гэжэ комиссида мэдүүлбэ.

Түмэрзамай училищын директор, орденто С. С. Калинин болбол ноябриин 28-да hурагшадтаяа хөөрэлдөө үнгэргэхэ байна.

Т. БУТУХАНОВА.

Мастерскойн барилга

«Бурметровесэй» база болбол Улан-Удэ городто хэмжүүрэй приборнуудые ба шэгнүүр заhабарилха мастерской барижа байна. Мастерскойдонь электроприбор заhабарилха цех байгуулагдаха юм. Энээнэй барилгада 50 мянган түхэриг гаргашалагдана.

1941 ондо тус мастерскойн хоёрдохи дабхарыень барихаар хараална. Эндэнь электромашина заhабарилха цех байгуулагдаха байна.

Академик В. А. Обручевай нэрэмжэтэ, Кяхтын орон нютагаа шэнжэлхэ музейн 50 жэлэй юбилей

«Бидэ, большевигүүд, арадай эгээн гүн дундаhаа гараhан байнабди, өөрынгөө арадай, тэрэшэлэн бусад арадуудай историин алдарта хэрэгүүдые сэгнэдэг ба инаглан дуралдаг байнабди.

Гансал социализмын үндэhэн дээрэ туйлагдажа шадагдаха тэрэ прогресс болбол, өөрынгөө арадай солото ерээдүйе, тэрээнтэй хамта, бүхы арадуудай гэрэлтэ ерээдүйе гүйсэд хангахын тула, арадуудай бүхы историдо ба тэдэнэй үнгэрhэн хэдэн зуугаад жэлнүүддэхи бүхы туйлалтануудта түшэглэхэ ба арадуудай историин бодото удхые элирүүлхэ ёhотой гэжэ бидэнэр hайтар мэдэнэбди». (Молотов).

Урда сагта бутаргагдаhан ба дарагдаhан арадуудые бэеэ даанхай нацада жагсаан хүгжөөлгэ, Ленинско-Сталинска национальна политикын илалта болбол формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культурын хүсэтэ бадаралтада ба СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй ханибарисаада хүргэбэ.

Бурят-Монгол арад болбол большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро СССР-эй бүхы арадуудтай гар гарhаа барилсан хамтадаа ябажа, формоороо национальна, удхаараа социалистическэ өөдынгөө культурые амжалтатайгаар хүгжөөнэ, агуухэ Сталинска Конституциин наран доро эрхэ жаргалаа эдлэнэ.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ, илангаяа сталинска табанжэлнүүдэй торшо соо манай республика дотор хэдэн зуун hургуулинууд ба бусад культурно-гэгээрэлэй учрежденинүүд шэнээр бодхоогдоод, хүн түрэлтэнэй түрүү культурын орой тээшэ хүсэнтүгэлдэр алхамаар дабшана. Энээнтэй хамта, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэреэр нилээд ехэ туйлалтанууд бэелүүлэгдээ. Хэдэн олон научно-шэнжэлэлгын учрежденинүүд—ГИЯЛИ, 3 дээдэ hургуулинууд, 3 музей ба бусад хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй тоодо, республика доторхи эгээн үниин музей—Кяхтын, орон нютагаа шэнжэлхэ музей ороно. Тус музей—мүнөөдэр 50 жэлэйгээ ойе тэмдэглэжэ байна.

50 жэлэй саана, 1890 ондо хилэ шадархи бишиихан городок—Троицкосавскда, эндэ сүлэлгэдэ байгшадай үүсхэлээр, Байкалай үмэнэдэхи тэрэ үеын анхан түрүүшын музейн эхи hуури табигдаhан юм. Тэрэ үүсхэлшэдые баяртайгаар дурданабди.

Хаанай чиновнигууд хадаа энэ эхилэлгэдэ дурагүйтэжэ, тэдэ үүсхэлшэдые өөhэдынгөө «харгамжада» абаhан байгаа. Зүгөөр, тус эхилэлгые зогсоожо шадаагүй. Музейн коллекцинүүдынь улам бүри олон боложо байба. 1891 ондо музейн түрүүшын отчет табигдаhан байна. Музейе нютагай интеллигенци дэмжээ hэн.

Ородууд ба бурядуудшье экспонадуудые асардаг байгаа.

Аянша Д. А. Клеменец болбол 1894 ондо «Музейн зорилгонууд тухай» лекци Кяхтада уншаhан байна.

1894 ондо тус музей хадаа гүрэнэй научно-географическа обществын мэдэлдэ оробо. Тиигээд, тусхай комисси томилогдон, тэрэнэй членүүдые экспонадуудые ба коллекцинүүдые абажа, сагүргэлжын каталогой эхи табяа hэн. Тэрэ үедэ палеонтологиин, нумизматикын, хүдөө ажахын таhагуудые, харин 90-ээд оной hүүлээр нютагай хуушан хүүрнүүдые малтажа олоhон эртэ сагай зүйлнүүдhээ археологиин шухала таhагые байгуулба.

Селенга, Чикой, Хёлго ба Монголой мүрэнүүдые шэнжэлхэ экскурсинуудые ябуулжа, географическа, ботаническа, зоологическа, палеонтологическа ба археологическа материалнуудые суглуулhан байха юм.

Дурсагдагша музей болбол 1894 онhоо эхилэн 1914 он хүрэтэр 174 хүдэлмэринүүдые хэблэбэ, тэдэнэй ехэнхинь шэнжэлэлгын удхатай материалнууд, жэшээлхэдэ, «Байгалай үмэнэдэхи этнографиин материалнууд», академик Овручевай «Селенгын Дауриин айрама элhэн» ба бусад байгаа.

Тэрэ хадаа хаанта засагай үедэ материальна тон тулюур байдалда байhан юм. Тэрээнэй гол зөөринь—членскэ взносууд, заримдаа нютагай купецүүд өөрынгөө обогые тунхаглуулхын зорилгоор зэд-сад үгэдэг байгаа. Иимэ условитой дээрэhээ, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха арга үгы байhан юм.

Имагта лэ Советскэ засагай үедэ, музей хадаа гүрэнэй бюджедтэ оруулагдажа, өөрынгөө хүдэлмэриие ёhотоорнь дэлгэрүүлжэ эхилбэ, мүнөө 72 мянгаhаа дээшэ экспонадуудтай болоо. Хэдэн выставкэнүүдтэ хандалсаба. Хүдөөажахын бүхэсоюзна выставкэдэ элдэб түрэлэй ургамалнуудые эльгээhэн байна.

Музей болбол оршон байгаа 50 жэл дотороо 205 экскурси, 7 экспедици, тэдэнэй 5-нь БМАССР-эй территори дээрэ эмхидхэбэ.

Хүдөө ажахын шэнэ культурануудые бии болгохо зорилготойгоор, музейн дэргэдэ малини, вишни, клубник, крыжовник, яблониие нютагай уларилда дадхааха опыдууд хэгдэнэ, сэсэгүүд ба огородой ургасануудые тарилга hуурин зоной дунда дэлгэрүүлэгдэнэ.

Революционно үдэрнүүд ба манай ороной ажабайдалай гайхамшагта үенүүдтэ зорюулан, выставкэнүүдые табина.

1905 оной революциин 20-дохи жэлдэ, декабристнуудай восстаниин 100 жэлэй ойдо, Сталинска Конституцида, нүх. Сталинай 50 жэлэй ойдо, А. М. Горькын 60 наhанай ойдо, Пушкинай нүгшэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулhан ба бусад выставкэнүүд hайнаар эмхидхэгдэhэн байгаа.

Музей болбол 300 шахуу хэблэлэй хуудаhан хэмжээтэй өөрынгөө зохёолнуудые гаргаа. Мүнөө тэмдэглэгдэжэ байгаа юбилейтэй дашарамдуулан, тусхай суглуулбари хэблэбэ. Тус музейе 300 мянга гаран хүнүүд хараhан байна. Тэрээнhээ гадна, хэдэн олон лекцинүүд ба докладууд хэгдээ, музейн хүдэлмэридэ ехэхэн удхатай библиотекэ байгуулагдаба. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдэй диилэнхы ехэнхинь советскэ засагай жэлнүүдтэ хэгдэhэн байна.

Музейн хүдэлмэридэ Советскэ Союзай элитэ эрдэмтэ академик Обручев, профессорнүүд Берг, Федченко, Полибин ба бусад хабаадалсаhан ба хабаадалсажашье байна. Кяхтадахи музейн научна хүдэлмэриин удхашанарынь харин гүрэнүүдтэшье мэдэгдэхэ болонхой. Тус музей хадаа Советскэ Союз доторхи олон научна организацинуудтай холбоотой байхаhаа гадна, Европын ба Америкын гүрэнүүдэй хэдэ хэдэн научна организацинуудтай барисаа байгуулжа, хэблэл зохёолнуудаа андалдадаг байха юм.

Парти ба правительствын хүтэлбэрилхы заабаринуудай үндэhэ hуури дээрэ, өөрынгөө хүдэлмэриие шэнэдхэн байгуулба. Энэ музейдэ: историко-революционно, историческа, искусствын ба одоо үеын Монголой таhагууд, социалистическэ байгуулалтын выставкэ бии.

Мүнөөдэрэй байдалаар, Кяхтын музей болбол экспонадуудайгаашье хэмжээгээр, научна ба хэблэлэйшье хүдэлмэреэр, мүн тэрэшэлэн экспозиционно талмайгаа үргэдхэлгөөр урдань hанаандашье ороогүй үндэр ургалтые туйлаба.

Бурят-Монголой ажалшад болбол тус музейн тогтоhоор 50 жэлэй алдарта ойе тэмдэглэжэ байха зуураа, республикын социалистическэ экономикын саашанхи ургалтын база бологшо, хизаарайгаа байгаалиин баялигуудые шудалалгаар өөhэдынгөө научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриие бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхые, хизаарайгаа историие, революционно хүдэлөөнэй историие, социалистическэ байгуулалтые, түрүү предприятинуудай, колхозуудай, социалистическэ стахановска ажалай түрүүшүүлэй опыдуудые улам дэлгэрүүлхыень музейн хүдэлмэрилэгшэдhээ эринэ.

Алдарта юбилейе үнгэргэжэ байгаа манай музейдэ ба тэрэнэй юбиляр, Советскэ Союзай элитэ эрдэмтэ академик Владимир Афанасьевич Обручевта—ажалшадай аша туhын тулада, үшөө ехэнүүд амжалтануудые туйлан, олон ба олон жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилхыень хүсэнэмди.

БМАССР-эй Гэгээрэлэй Наркомой орлогшо А. НИКОЛАЕВ.

Каряусалагата редактор Р. БИМБАЕВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 19. Телефоны: отв. редактора—3-23; секретариата—3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); экономического отдела—7-55; отдела писем—5-07; дежурного по редакции—5-67.

Н-4215

Типография НКМП БМАССР.